

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

מאמרי
מי מנה; דרך כוכב
ה'תשל"ג

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור ליום ההילולא ג' תמוז, ה'תשע"ג

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושלוש לבריאה

מאתיים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

בס"ד.

פתח דבר

לקראת יום הגדול והקדוש ג' תמוז, יום ההילולא הי"ט של כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) את המאמר ד"ה מי מנה די"ב תמוז, והמשכו ד"ה דרך כוכב מיעקב דש"פ בלק, י"ד תמוז ה'תשל"ג (לפני ארבעים שנה), הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — שני מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר כ"ח סיון, ה'תשע"ג
מאתיים שנה להסתלקות הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2013 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5773 • 2013

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חנה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

בס"ד. יום ה' פ' בלק, י"ב תמוז, ה'תשל"ג

(הנחה בלתי מוגה)

מִי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל¹. הנה הפירוש הפשוט בכתוב זה (דקאי על זמן הזה, וגם על ימות המשיח) הוא שאין להם מספר², שזהו אומר מי מנה גו', בלשון של תמיהה, איך יכולה להיות אפשרות למנות עפר יעקב. וצריך להבין, דלכאורה, הענין שאין להם מספר הוא בלתי אפשרי, דהן אמת שיכול להיות מספר רב ועצום, אבל ככל שיהיה המספר רב ועצום, הנה כיון שמדובר אודות נשמות בגופים (שלכן נקראים עפר יעקב) ורובע (ישראל), הרי הם בחיים חיותם בארץ, וכיון שממזרח למערב הוא מהלך ת"ק שנה³, הרי ישנו מספר מסויים (עם היותו מספר גדול ביותר) שהארץ יכולה להכיל. וא"כ, איך אפשר לומר מי מנה גו', שאין להם מספר. גם צריך ביאור בדיוק לשון הכתוב מי מנה גו', הרי הלשון הרגיל בנוגע לענין שלמעלה ממספר הוא "אין מספר", כמו אין מספר לגדודיו⁴ או ולתבונתו אין מספר⁵, ולמה אמר כאן מי מנה, שמזה גופא מובן שיש קס"ד שישנו מספר מסויים, אלא שלאח"כ בא לידי החלטה שזהו"ע של תמיהה, מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל. גם צריך להבין מה שהלשון עפר נאמר במיוחד בנוגע ליעקב (עפר יעקב), וכדאיתא במדרש⁶, אברהם נתברך בכוכבים (שבנ"י נמשלו לכוכבים⁷, ויצחק נתברך בחול, כחול גו' הים⁸, ויעקב נתברך בעפר הארץ, כמ"ש⁹ והי' זרעך כעפר הארץ. ומבואר בזה¹⁰, שלכן נק' נחלת יעקב נחלה בלי מצרים, כמ"ש⁹ (לאחרי והי' זרעך כעפר הארץ) ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה (כדברי הגמרא במסכת שבת¹¹), שלא נאמר כן אצל אברהם

כד"ה מי מנה באוה"ת פרשתנו ע' תתק"ח. ע'
תתקכ"ו. ע' תתקכ"ב. סה"מ תרכ"ו ע' קנו.

(7) לך לך טו, ה.

(8) וירא כב, יז (וראה אוה"ת שם ע'
תתק"ח: "אע"פ שפסוק כחול הים נאמר
באברהם ג"כ, אך מפני שא' הקב"ה בעת
העקדה לכן שייך ליצחק. ועוד י"ל וכו").

(9) ויצא כח, יד.

(10) אוה"ת שם.

(11) ק"ח, סע"א ואילך.

(1) פרשתנו כג, יו"ד.

(2) ראה גם רד"ה מי מנה תרל"ג — לפני
מאה שנה (סה"מ תרל"ג ח"ב ס"ע שסט).

ובכ"מ.

(3) ראה תמיד לב, א. חגיגה יג, א. יל"ש
תהלים רמז תרטז. תוס' פסחים צד, א (ד"ה
כל הישוב).

(4) איוב כה, ג.

(5) תהלים קמז, ה.

(6) במדב"ר פ"ב, יב — הובא ונתבאר

כו' נשהרי באברהם נאמר קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה¹², שלשון זה מורה על גבולות הארץ (ועד"ז ביצחק), משא"כ הלשון ופרצת שנאמר ליעקב ענינו פריצת והסרת הגבולות, מדידות והגבלות], שזהו לפי שיעקב נתברך בעפר, שהו"ע שאין בו מיצרים ומספר כו'. גם צריך להבין מה שברכה זו (מי מנה גו') גופא נחלקת לב' חלקים, בחלק הראשון נקראים בני' בשם יעקב, ובחלק השני נקראים בשם ישראל, ועוד זאת, שרק בחלק הראשון נאמר מי מנה, שהרי עם היות שהפירוש דמי מנה הוא הן בנוגע לעפר יעקב והן בנוגע למספר רובע ישראל, וכאילו נכתב מי מנה עפר יעקב ומי מנה מספר רובע ישראל, מ"מ, בנוגע לעפר יעקב נאמר בגלוי מי מנה (שאינו בבחי' מספר), משא"כ בנוגע למספר את רובע ישראל הרי זה רק באופן שהפשט הוא שגם על זה קאי מי מנה, אבל לא נאמר מי מנה בפירוש. ועד שיש גם פירוש² שבנוגע למספר את רובע ישראל ישנו ענין המספר¹³, ומ"ש מי מנה קאי רק על עפר יעקב.

ב) ויובן הביאור בזה לאחרי הקדמת החילוק בין יעקב לישראל (שהרי בפסוק זה ישנה חלוקה שכאן נקראים בני' בשם יעקב וכאן נקראים בשם ישראל). והענין הוא¹⁴, שחילוק זה מיוסד על הכתובים, שיעקב הוא השם שניתן לו בעת הלידה, קודם התחלת עבודתו, משא"כ השם ישראל, שבו נאמר הטעם כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל¹⁵, היינו שזהו"ע שנעשה ע"י העבודה דשרית עם אלקים ועם אנשים ובאופן דותוכל נויש דבר חידוש בנוגע לשם ישראל גופא, שרק כאשר המלאך אמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, נאמר הטעם כי שרית גו', אבל כאשר הקב"ה קראו בשם ישראל¹⁶, לא נאמר טעם זה (כדלקמן ס"ו)]. ואע"פ שגם בנוגע לשם יעקב נאמר¹⁷ וידו אוחזת בעקב עשו, וא"כ, גם השם יעקב קשור לכאורה ענין של מעשה, הרי ידוע המבואר במדרשי חז"ל¹⁸ שהשם יעקב ניתן מלכתחילה עוד מקודם לכן, ורק לאח"ז תלו זאת למטה עם הענין דידו אוחזת גו'¹⁹, אבל השם יעקב הוא

ויקרא שמו ישראל". — בענין זה נזכר גם הפסוק (שם לג, כ) "ויקרא לו א-ל אלקי ישראל" (וראה מגילה יח, א. פרש"י עה"פ).
 (17) תולדות כה, כו.
 (18) ראה פרש"י עה"פ — בפ"י הא' (מתנחומא שמות ד. וראה תורה שלימה עה"פ. וש"נ).
 (19) בסה"מ תש"ג שם: "ורק עשו אומר הכי קרא שמו יעקב וכו'".

(12) לך לך יג, יז.
 (13) ראה סה"מ עטר"ת ע' תקיט: "וכן משמע מדרשת רז"ל בגמ' נדה שמפרשים שיש מספר לרובע ישראל" (ראה נדה לא, א).
 (14) בהבא לקמן ראה גם ד"ה פדה בשלום די"ב תמוז תש"ג — לפני שלושים שנה (סה"מ תש"ג ע' 185 ואילך).
 (15) וישלח לב, כט.
 (16) "ויאמר לו אלקים גו'".

מצד עצמו²⁰. וזהו הטעם²¹ לחידוש דבר שמצינו בנוגע לשם יעקב, שאינו כמו באברהם שכל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה דכתיב²² והי' שמך אברהם²³, משא"כ ביעקב, אף שנאמר²⁴ לא יקרא עוד שמך יעקב כי אם ישראל יהי' שמך, נשאר גם השם יעקב, דהדר אהדרי' קרא²⁵.

והנה החילוק בין יעקב לישראל ניכר גם בעצם השם. והענין בזה, דהנה, יעקב יש בו אותיות עקב, משא"כ ישראל יש בו אותיות ראש, שקשור גם עם הטעם דשרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, כיון שנעשה ע"י תכסיסי המלחמה שמצד השכל שבראש. אמנם, גם השם יעקב שניתן לו מלמעלה בעת הלידה, אף שנקרא בשם עקב, מ"מ, נמשך בו גם אות יו"ד, י' עקב²⁶, כפי שמבאר רבינו הזקן בדרושי תו"א²⁷ שהיו"ד מורה על (הקב"ה) שם הוי", והוא התחלת שם הוי", שקאי על ספירת החכמה²⁸, ויש בו גם קוצו של יו"ד, שהו"ע הכתר²⁸, וזהו יו"ד עקב, שהיו"ד (חכמה וכתר) נמשך עד לעקב, בהיותו למטה בבירא עמיקתא²⁹, ולכן ביכלתו של יעקב לפעול שם עבודתו, ועד שביכלתו גם להגיע לדרגא דשרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, כיון שמלכתחילה היתה ירידתו למטה באופן שהיו"ד נמשך בהעקב.

ג) ועוד ענין בהקריאה בשם ישראל, שעיי"ז נעשה גם אישור על ברכת יצחק ליעקב³⁰, כפירוש רש"י (ממדרשי חז"ל³¹) על הפסוק¹⁵ לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית גו', לא יאמר עוד שהברכות באו לך בעקבה ורמי' כו' (כטענת עשו שהשם יעקב קשור גם עם נטילת ברכת יצחק בעקבה ורמי', כמ"ש³² הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמיים גו'). אמנם, ענין זה גופא צריך ביאור, דכיון שהי' אישור על הברכות, למה הוצרך להיות ענין הברכות באופן שאח"כ יוכלו לומר על זה בא אחיך במרמה ויקח ברכתך³³.

---

20 בסה"מ תש"ג שם: "שם העצם".
 וראה הערה הבאה.
 21 ראה מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ס"ע רלא: "הקורא ליעקב ישראל אינו עובר, דחזר וקראו יעקב כו', הטעם לזה הוא דאברם אינו שמו העצמי, אבל יעקב הוא שמו העצמי, רק שליתרון מעלה קראו גם בשם ישראל".
 22 לך לך יו, ה.
 23 ברכות יג, א.
 24 וישלח לה, יו"ד.
 25 ויגש מו, ב. ברכות שם.
 26 פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) בערכו. עץ חיים שער ג (שער סדר האצילות) פ"ב.
 27 ר"פ ויצא.
 28 ראה לקו"ת תצא לח, ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי תצא ע' תרמד. וש"נ.
 29 ע"פ חגיגה ה, ב.
 30 ראה גם ד"ה פדה בשלום הנ"ל (סה"מ שם ס"ע 185).
 31 ראה זח"ג מה, א.
 32 תולדות כז, לו.
 33 שם, לה.

אך ידוע הביאור בזה (כמבואר במ"א בארוכה³⁴), דהנה, כל ענין עבודת האדם שצ"ל למטה דוקא, במעמד ומצב שלמצרים ירדתם ויצר הרע יש ביניכם³⁵, התחיל מזה שהנחש הי' ערום³⁶, שזהו הנחש הקדמוני שבא בכמה ענינים של מרמה וערמומיות, וגרם את החטא הראשון (ועד שפעל גם על אלו שלא הי' להם חטא, כמארז"ל³⁷ ארבעה מתו בעטיו של נחש), ולכן צ"ל גם התיקון ע"י עבודת האדם באופן של מרמה (בא אחיך במרמה), להפוך זאת לערמה דקדושה, כמ"ש³⁸ אני חכמה שכנתי ערמה, ועי"ז נעשה תיקון הענין בכל הפרטים.

וזהו גם הביאור בפשטות על השאלה למה היתה כזאת, שכאשר איש ישראל רוצה לעבוד את ה' (למלא רצונו ית'), הרי זה צ"ל קשור עם עניני עוה"ז, שההתעסקות בהם צ"ל באופן של מרמה, ועד שאפילו בנוגע לענין האכילה ושתי', שמקשר את הנשמה בגוף (חיבור גשמיות ורוחניות), צ"ל הגישה לזה (על הרוב) באופן של בערמה, והיינו³⁹, שאף שמברך לפני' ולאחרי', הנה בשעת האכילה ושתי' עצמה לא רואים חילוק בין אכילה סתם לאכילה של קדושה, ומי שמסתכל עליו מבחוץ, כולל גם היצה"ר שמסתכל עליו, רואה שזוהי אכילה סתם. ועד כדי כך, שאכילה נפשית שייכת דוקא אצל מי שהוא בדרגת צדיק, כמ"ש⁴⁰ צדיק אוכל לשובע נפשו, משא"כ אצל רוב בני אדם (שהרי ראה הקב"ה בצדיקים שהם מועטינ'⁴¹, והתורה על הרוב תדבר⁴²), ענין האכילה אינו לשובע נפשו, אלא כדי לפעול הענין דבירור הניצוצים, והיינו, שצריך להשפיל את עצמו (אראפלאזן זיך) לענין האכילה ושתי', ולאח"ז ה"ה מעלה אותם, עי"ז שנעשים דם ובשר כבשרו, ובכח זה עובד עבודתו בלימוד התורה וקיום המצוות וכו' (כמבואר בתניא⁴³ ובמאמרי חסידות בארוכה⁴⁴). ורק בשבת, שאין בו ענין הפסולת, פרש שבתכם לא קאמר⁴⁵,

מעשה, והכוונה האלקית היא בהעלם, ובאה לידי גילוי אח"כ כשמתפלל ולומד בכח האכילה .. וה"ז בדרך ערמה ומרמה, וכדרך הרמאים שמתגנב ומעלים כוונתו .. ועי"ז הוא גונב דעתו וכו"'.
 (40) משלי יג, כה.
 (41) יומא לח, סע"ב.
 (42) ראה מו"נ ח"ג פל"ד.
 (43) פרק ז.
 (44) ראה תו"א ר"פ חיי שרה. ובכ"מ.
 (45) זח"ב פח, ב.

(34) ד"ה פדה בשלום נפשי הנ"ל (סה"מ עם ע' 186 ואילך). וראה גם סה"מ תרס"ח ע' נו ואילך. לקו"ש ח"א ס"ע 55. וש"נ.
 (35) שבת פח, ב ואילך.
 (36) בראשית ג, א.
 (37) שבת נה, ב. וש"נ.
 (38) משלי ח, יב. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי תצא ע' תקלב ואילך. סה"מ עת"ר ע' ק ואילך.
 (39) ראה ד"ה פדה בשלום הנ"ל (סה"מ תשי"ג ע' 189): "וה"ה מתדמה לעשו בשעת

אזי האכילה אינה מגשמת, ואדרבה, מצוה לאכול בשר שמן ויין ישן⁴⁶ דוקא, משא"כ האכילה של ימות החול⁴⁷. וזהו משנ"ת בלקו"ת בהדרושים לפרשתנו⁴⁸ בפירוש מ"ש⁴⁹ לא ראה עמל בישראל, שרק בבחי' ישראל אין עמל, אבל בבחי' יעקב יש עמל, ובכללות ה"ז החילוק בין שבת לימות החול, שבשבת נקראים בשם ישראל, ובימות החול נקראים בשם יעקב (ולכן אומרים במוצאי שבת אל תירא עבדי יעקב), שאז ישנו ענין העמל, כיון שיש צורך לגשת בערמה, כנ"ל, לעסוק באכילה ושתי' באופן שנראה כמו אכו"ש סתם, אלא שאח"כ משתמש בזה לצורך עבודתו בלימוד התורה וקיום המצוות. וכל זה אפילו באכילה סתם, שכדי להעלותה, אין צורך בעבודה מיוחדת כו'. ועאכו"כ אם אוכל למלאות תאוות גופו, שאז יש צורך בעבודה מיוחדת כדי להוציא את האכילה עם הניצוצות כו' מהמקום שנפלו לשם ע"י אכילתו באופן של מילוי תאוות או רעבון גופו וכו', כמבואר בתניא⁴³. וכן הוא בנוגע לכללות ההתעסקות בעניני העולם, כמ"ש⁵⁰ וברכך הוי' אלקיך בכל אשר תעשה, והיינו, שצ"ל עשיית האדם בדרך הטבע, שזהו הכלי שבו תחול ברכת ה'. ואף שעשי' זו צ"ל בלא לב ולבי⁵¹ (ניט מיט אַ פאַרקאַטקייט), וכידוע הדיוק⁵² במ"ש⁵³ יגיע כפיך כי תאכל, שהגיעה צ"ל רק ע"י כפיך, ולא ע"י ראשך, הרי גם בשביל יגיע כפיך בהכרח להשתמש בשכל שבמוח כדי שיוכל לנהל את המסחר (או למלא את התפקיד שבו עוסק לפרנסתו) באופן דנשאת ונתת באמונה⁵⁴.

ועז"נ בא אחיך במרמה ויקח ברכתך⁵³, דהנה, יעקב הוצרך לקבל את הברכה ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ⁵⁵, ומבואר בקבלה⁵⁶ שטל השמים הוא טל תחי' שעתיד להחיות בו את המתים, וזוהי גם עבודת יעקב להחיות את המתים, מאן דנפיל מן דרגי' אקרי מת⁵⁷, שהם ניצוצות הקדושה שנפלו למטה, וצריך לבררם כו', ובירור זה צ"ל באותו אופן כפי שהיתה הנפילה עי"ז שהנחש הי' ערום, במרמה דוקא.

46 ראה טושו"ע ואדה"ז אור"ח סרמ"ב. שם. וראה גם לקו"ת שלח מב, ריש ע"ד.
 47 ראה תו"א שם. שהמ"צ להצ"צ צ, א. (52 ראה לקו"ת שלח שם. דרושי ר"ה סג, ואילך. ובכ"מ.
 48 בלק עא, סע"ג ואילך. ב. תהלים קכח, ב.
 49 בלק כג, כא. א. יומא פו, א. (53 תהלים קכח, ב.
 50 פ' ראה טו, יח. וראה ספרי עה"פ. (54 שבת לא, א. יומא פו, א.
 51 שהמ"צ להצ"צ קז, ב. קונטרס ומעין מייז מכ"ה. ועוד. (55 תולדות כז, כח.
 52 זח"ב פג, א. (56 זח"ב פג, א.
 53 זח"ג קלה, ב. הובא בעץ חיים שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ב. לקו"ת חוקת נו, לג וכפי' ויק"ר פכ"ה, ב — הובא בפרש"י סע"ד ואילך.

ד) אך לאחרי עבודה הנ"ל באים לעבודה נעלית יותר, שעז"נ מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל. והענין בזה⁵⁸, דהנה מבואר בדרושי הצ"צ⁵⁹, שרובע הוא מלשון רביעה שבגמרא⁶⁰ שקאי על ירדת גשמים. וענין זה שייך לעפר יעקב, כי, בריאת אדה"ר (דשופרי' דיעקב מעין שופרי' דאדם⁶¹) היתה עפר מן האדמה⁶², לאחרי שאד יעלה מן הארץ⁶³, כדאיתא במדרש⁶⁴ שבריאת האדם היתה ע"י עירוב עפר ומים, וזהו שנברא מן האדמה, שבשם אדמה נקראת הארץ כנגד תקופת תשרי⁶⁵, שבה היתה בריאת האדם, שאז הארץ עשויה בולין בולין (חתיכות) של אדמה, בגלל מי הגשמים⁶⁶.

והענין בעבודת האדם⁶⁷, שיש עבודה שהיא מצד ענין העפר (שזהו ענינו של יעקב שנתברך בעפר), כמ"ש⁶⁸ ונפשי כעפר לכל תהי', כעפר שהכל דורסין עלי⁶⁹, שהו"ע הביטול, והיינו, שכאשר בא לענין של תורה ומצוות אזי מתבטל ממציותו, שאינו מציאות לעצמו כלל, אלא כל ענינו הוא רק להיות עפר שעליו תהי' הקמת המשכן (העפר אשר הי' בקרקע המשכן⁷⁰), שזהו"ע ושכנתי בתוכם⁷¹, בתוך כאו"א מישראל⁷². ובכללות הרי זה הענין דנעשה, שיש לו קבלת עול מלכות שמים שלימה לקיים ציווי האדון, שזהו כללות ענין המצוות, שקיומן צ"ל (לא מצד הסגולה שבדבר ולא מצד הטעם שיש בדבר, אלא) בגלל שזהו ציווי הבורא, כנוסח ברכת כל המצוות: אשר קדשנו במצוותיו וצווננו, שזוהי הכוונה הכללית שבכל המצוות⁷³, ובלשון הידוע⁷⁴: כמו אילו נצטווה לחטוב עצים (שגם אז הי' עושה זאת באותה קבלת עול ובאותה חיות). אך ישנו אופן עבודה שניתוסף על העפר גם ענין המים, אין מים אלא תורה⁷⁵, בדוגמת הענין דשני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד

ואילך. ע' תתקנז. סה"מ תרכ"ו ע' קנח. (68) ברכות יז, א. "אלקי נצור" בסוף תפלת העמידה.

(69) ראה ב"ר פמ"א, ט ובמתנות כהונה שם. (70) לשון הכתוב — נשא ה, טז. וראה אוה"ת שם ריש ע' תתקלב. (71) תרומה כה, ח.

(72) ראה אלשיך עה"פ. ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). של"ה טז, א. ועוד.

(73) ראה עט"ר דרוש לעשיית נח, סע"ב ואילך.

(74) ראה לקו"ת שלח מ, א.

(75) ראה ב"ק יז, א. ב"ר פמ"א, ט. פס"ט,

(58) בהבא לקמן — ראה ד"ה מי מנה תרל"ג (שבהערה 2) ע' שעג ואילך, ובמאמרים שנשמנו שם (ס"ע ע"ט).

(59) אוה"ת פרשתנו ע' תתקכא. ע' תתקכח. ע' תתקלה. ע' תתקלח. ס"ע תתקלט ואילך.

(60) ראה תענית ה, א. ו, א ואילך. יח, סע"ב ואילך.

(61) ב"מ פד, א. וראה תניא אגה"ק ס"ז.

(62) בראשית ב, ז.

(63) שם, ו ובפרש"י.

(64) ב"ר פי"ד, א. פרש"י בראשית שם.

(65) שם פי"ג, יב.

(66) פרש"י ומתנות כהונה שם.

(67) ראה אוה"ת שם ע' תתקיט. ע' תתקלב

נשמע⁷⁶, והיינו, שמלבד ענין העפר, שזהו הנעשה שקודם לנשמע, ניתוסף גם ענין ההבנה והשגה (נשמע) שבתורה.

ובכללות הרי זה החילוק שבין עשיית המצוות, עפר יעקב, כפירוש רש"י (ממאמר חז"ל⁷⁷) שקאי על המצוות שהם מקיימין בעפר⁷⁸, ללימוד התורה, (רובע) ישראל, שיש בו אותיות ראש, שע"י התורה נעשה בכחי' ראש, מאן מלכי רבנן⁷⁹. והענין בזה, שעשיית המצוות הו"ע שצ"ל ע"י מעשה בני אדם בעניני העולם, כידוע⁸⁰ הסיפור שרבינו הזקן לא רצה לקדש את הלבנה כל זמן שהספינה לא עמדה בדרך הטבע דוקא. ואילו לימוד התורה הוא באופן דהלא כה דברי כאש⁸¹, והיינו, שאפילו כאשר לומדים תורה למטה במצב בלתי מתאים לגמרי, אזי התורה גם כפי שהיא בפיו של פלוני ה"ה כאש (שאינו מקבל טומאה⁸²), כיון שזהו דברי (של הקב"ה), שזהו כללות הענין שהתורה היא מלמעלה למטה, כמ"ש אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, היינו, שהתורה שלו נתן הקב"ה לבנ"י כפי שנמצאים למטה כבירא עמיקתא²⁹. וצ"ל חיבור ב' הקצוות ביחד, שזהו שהלימוד צ"ל באופן שמביא לידי מעשה⁸³, שזהו העירוב של ענין העפר (נעשה) עם ענין המים (נשמע), שע"י נעשה הענין דרובע ישראל.

(ה) **ועז"נ** מי מנה עפר יעקב וגו', ולא נאמר אין מספר. והענין בזה⁸⁴, דהנה, בנוגע לעפר יעקב, שקאי על המצוות (שהם מקיימין בעפר), הרי אדרבה, ענין המצוות הוא במדה ושיעור ומדידה וצמצום (כמבואר באגה"ק⁸⁵), ובכללות יש תרי"ג מצוות דאורייתא וז' מצוות דרבנן. אלא שבזה גופא ישנו גם הענין דעלמות אין מספר⁸⁶, היינו, שיכולים לחדש בזה כמה ענינים ופרטים וטעמים עד אין מספר⁸⁷, שזהו מצד התכללות המדות (שורש המצוות) וכן התכללות המצוות זו מזו וזו מזו. ועפ"ז מובן שיכול להיות קס"ד שיש מספר לעפר יעקב (המצוות

ד. וראה אוה"ת שם ע' תקלה. סה"מ תרכ"ו ע' קסא.

76) שבת פח, א.

77) תנחומא בלק יב. במדבר" פ"כ, יט.

78) הטעם שנקט מצוות אלו דוקא — נתבאר בד"ה דרך כוכב מיעקב דש"פ בלק, י"ד תמוז, ס"ג (לקמן ע' ...).

79) ראה גיטין סב, סע"א.

80) לקר"ד ח"ד תשנב, ב ואילך. וראה

לקר"ש ח"ה ע' 80. ועוד.

81) ירמ"י כג, כט.

82) ברכות כב, א. וש"נ.

83) קידושין מ, ב.

84) בהבא לקמן ראה ד"ה מי מנה תרל"ג (שבהערה 2) ע' שעה ואילך, ובהנסמך שם.

וראה ד"ה מי מנה במאמרי אדמו"ר האמצעי פרשתנו ע' איתקיא ואילך.

85) סימן יר"ד.

86) שה"ש ו, ח.

87) ראה הלי' ת"ת לאדה"ו פ"א ה"ה.

שהם מקיימין בעפר), אבל לאחרי ההתבוננות כו', אזי מתעוררת התמיהה מי מנה עפר יעקב.

וממשיך בכתוב ומספר את רובע ישראל, דקאי על התורה, שעם היותה למעלה מהתחלקות ופרטים, ה"ה באה גם בהתחלקות ומתלבשת בכמה פרטים ופרטי פרטים, עד לעלמות אין מספר, אלו מימרות האמוראים⁸⁸ (שבהם נתבארו פרטי המצוות), עד לכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש (שניתן למשה מסיני⁸⁹, ואעפ"כ מחדש התלמיד ותיק את התגלות הפרט מן הכלל, כמבואר בכ"מ⁹⁰).

וע"ד ביאור הצ"צ⁹¹ במזמור תהלים⁹² על הפסוק⁹³ הנוטע אוזן הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט, דלכאורה, איך יתכן קס"ד להיפך, שיש צורך להבהיר זאת. אך הענין הוא, שישנם הטוענים⁹⁴ רם על כל גויים הוי"ש⁹⁵, שמצד היותו ית' אחדות פשוטה, אינו יכול ואינו רוצה להשפיל את עצמו לשמוע ולהביט. ומחדש הכתוב, שכיון שהוא יוצר עין ונוטע אוזן, הרי מובן מזה, שעם היותו אחדות הפשוטה, ה"ה נמשך ובא גם בהפרטים. ועד"ז גם בנוגע לתורתו של הקב"ה, דכיון שהוא המדע והוא היודע כו'⁹⁶, הרי גם התורה היא באופן של אחדות הפשוטה, ואעפ"כ ה"ה נמשכת ובאה למטה בפרטי פרטים.

וענין זה (שהתורה כפי שהיא למעלה מהתחלקות, אחדות הפשוטה, נמשכת גם בהפרטים) פועל עליו בהפרטי פרטים, כמו בקיום המצוות, שלאחרי שישנו קיום המצוות באופן של נעשה, הנה כשניתוסף גם הענין דנשמע, שזוהי כללות הידיעה שבזה שבאה ע"י לימוד התורה לעמקה ולבורי', אזי העשי' היא באופן נעלה ביותר, כיון שישנו הלימוד שמביא לידי מעשה (שזוהו העילוי שע"י הוספת המים (תורה) בהעפר (מצוות), שע"י נעשה הענין דמספר את רובע ישראל, כנ"ל סוס"ד). וכידוע גם המבואר בלקוטי תורה⁹⁷ בדרושי מתן תורה, שהתורה היא

(88) ראה שהש"ר עה"פ. לקו"ת שה"ש מ, (המו"ל).

ב. ובכ"מ. (93) תהלים צד, ט.

(89) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. ועוד.

(90) ראה לקו"ש ח"ט ע' 252 ואילך. וש"נ.

(91) אוה"ת תצא ע' תתפח. המשך תרס"ו ע' קפו.

(92) המתאים למספר שנותיו של בעל הגאולה — ראה תר"מ סה"מ חשון ע' רס

ובהערות 51-50. סה"מ י"א ניסן בתחלתו

(94) הובא במו"נ ח"ג פי"ט. וראה סה"מ קונטרסים ח"ב רעו, ב ואילך.

(95) תהלים קיג, ד. וראה ספר הערכים-חב"ד ח"ב ע' רעת. וש"נ.

(96) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"י — הובא בתניא פ"ב (וראה מ"מ הגהות והערות

קצרות לשם). (97) במדבר יג, א ואילך.

כדוגמת הדם שבאברים, שבכל רמ"ח אברים הוא אותו הדם, והיינו, שאף שבאברים יש חילוק שכל אבר הו"ע בפ"ע, העין לראות והאוזן לשמוע, והרי הדם מחי' כל אבר בתור אבר בפ"ע, אעפ"כ ה"ה גם מאחד אותו (ע"י הדם שבתוכו) עם כל שאר האברים, ועד שבזה תלוי' בריאות כל אברי הגוף, כמבואר באגה"ק בסופה⁹⁸ בענין שהשכינה נקראת לב, שע"י התפשטות והילוך הדם עם רוח החיים מהלב אל האברים של כל הגוף, וחזרתו אל הלב, נעשה ענין של בריאות ושלמות כו'.

ו) **וע"י** כללות העבודה בהענין דעפר יעקב ורובע ישראל, הן עפר ורובע, ענין הביטול (כעפר שהכל דורסין עלי', שזהו"ע דנעשה), וענין התורה (רובע, מים, אין מים אלא תורה), והן יעקב וישראל, שתמורת זה שהיו"ד נמצא אצלו בבחי' העקב, ה"ה מעלה את העקב עד שנעשה ענין של ראש, ועד לענין דלי ראש (ישראל אותיות לי ראש⁹⁹), שהראש נעשה באופן דלי, שהו"ע נצחי, כדאייתא במדרש¹⁰⁰ כל מקום שנאמר לי אינו זו לעולם — אזי מגיעים להעילוי דשם ישראל כפי שניתן בפעם הב', ע"י הקב"ה (כנ"ל ס"ב), והיינו, שנוסף לקריאת שם ישראל ע"י המלאך מצד הענין דשרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, שזהו ענין הקשור עם עבודה, ישנו אופן נעלה יותר בקריאת שם ישראל, ע"ז שהקב"ה קורא ומגלה את ה"ישראל", שם העצמי¹⁰¹ [שלכן אמרו¹⁰² אע"פ שחטא ישראל הוא, והיינו, שאע"פ שאינו נמצא כלל בדרגא דשרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, ואדרבה, שהרי חטא, אעפ"כ, ישראל הוא], שזהו ענין שלמעלה מסדר ההשתלשלות בעולמות ולמעלה מסדר השתלשלות בכחות האדם¹⁰³.

"(רובע) ישראל" (כפי שמדייק בהתחלת המאמר) — כי, דוקא השם יעקב, להיותו מצד עצמו, קודם העבודה, ה"ה קשור עם השם העצמי ד'ישראל' (שלכן 'הדר אהררי' קרא", כנ"ל ס"ב), שלמעלה גם מהעבודה ד"כי שרית", ולכן אינו בגדר מספר כלל (ע"ז המבואר בד"ה מי מנה תרל"ג (ע' שעח ואילך) שעפר יעקב קשור עם ענין התשובה שמצד בחי' היחידה, וזהו "מי מנה עפר יעקב", שאינו בגדר מספר כלל, למעלה מהעבודה דקיום התומ"צ שהיא בבחי' מספר אשר לא יספר). — המו"ל.

98 סימן לא.

99 שער הפסוקים להאריז"ל וישלח לב, כט. ספר הליקוטים להאריז"ל ויחי מז, כח. שם מח, ב. פרי עץ חיים שער הלולב פ"א. לקו"ת שלח מח, ב ואילך. שהמ"צ להצ"צ טו, ב (בשם הזהר).

100 ויק"ר פ"ב, ב. וראה לקו"ת במדבר ט, ג. ובכ"מ.

101 ראה ד"ה פדה בשלום הנ"ל בסופו (סה"מ תשי"ג ס"ע 189).

102 סנהדרין מד, רע"א.

103 אולי הכוונה, שעפ"ז יובן מ"ש "מי מנה" גבי (עפר) יעקב דוקא, ולא גבי

ז) וזָהָר מי מנה עפר יעקב גו', עפר דייקא, כנ"ל (ס"א) שיעקב נתברך בעפר הארץ, למעלה מיצחק שנתברך בחול הים, ולמעלה מאברהם שנתברך בכוכבים. והענין בזה, שהכוכבים, מקומם בשמים, והרי התכלית של בני"י היא להיות למטה דוקא כדי לעשות לו ית' דירה בתחתונים¹⁰⁴. ובנוגע לחול הים שנתברך בו יצחק, הנה אף שגם הוא לא יספר מרוב, הרי כיון שכל גרגיר הוא בפ"ע, הנה סוכ"ס יכול הרוצה למנותו, אלא שיהי' לרוב, במספר עצום ביותר. אמנם בנוגע לעפר, הרי גושי העפר מצ"ע אינם בגדר מספר כלל¹⁰⁵, וצריך לפרסם תחילה כדי שיוכלו למנותם. ועאכו"כ כשניתוסף על העפר גם ענין המים (רובע ישראל), אין מים אלא תורה, שהאחדות שבתורה נמשכת גם בענין המצוות (עפר יעקב).

ח) וְעַיִי מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות¹⁰⁶ בענין דמי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל כפי שהוא בעבודת האדם, אזי נפעל הענין דמי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל (כפשוטו) כפי שיהי' בימות המשיח, שאז יהי' בני"י לרוב, לא רק באופן שיוסף עליכם ככם אלף פעמים¹⁰⁷, כפי שאמרו בני"י למשה, אתה נותן קצבה לברכתנו, כבר הבטיח הקב"ה כו' אשר אם יוכל איש למנות גו'¹⁰⁸, ועל זה השיב להם משה, זו (אלף פעמים) משלי, אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם¹⁰⁹, שלא בהדרגה, והיינו, שאע"פ שבגשמיות כפשוטו הרי כיון שהארץ היא מוגבלת, מהלך ת"ק שנה כו', הנה אף שזהו שטח שכולל מספר עצום, יכולים סוכ"ס למנותו, וכמאמר ר"א¹¹⁰ יכולני לשער כמה טיפות יש בים, מ"מ, מצד ענין האיכות, ובעיקר מצד זה שישאל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה¹¹¹, ועד שישאל ואורייתא וקוב"ה כולא חד¹¹¹, הרי זה למעלה מגדר המספר לגמרי, וכך נמשך גם למטה באופן דמי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל, בביאת משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

106) ראה תניא רפ"ז.
 107) דברים א, יא.
 108) לך לך יג, טז.
 109) ספרי ופרש"י עה"פ.
 110) ראה הוריות י"ד, סע"א. וראה
 מהמ"צ להצ"צ צא, ריש ע"ב.
 111) ראה זח"ג עג, א.

104) ראה תניא פל"ו.
 105) ראה לקו"ת פרשתנו סח, ג. וראה גם
 מאמרי אדמו"ר האמצעי שם ע' א'תקטז
 (ש"עפר יעקב הוא שרש המדידה דתורה ..
 (ששם) מיוחדים גם כל חלקי המדידה .. אבל
 החול הוא בבחי' המספר ומדידה דמצות
 מעשיות שכבר באה בגילוי").

בס"ד. ש"פ בלק, י"ד תמוז, ה'תשל"ג

(הנחה בלתי מוגה)

דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל גו'¹, ומציין הצ"צ² לפירוש הרב המגיד (שהשנה היא שנת המאתיים להסתלקותו³) באור תורה⁴ על פסוק זה, וז"ל: דרך כוכב מיעקב וגו', איתא אין מזל לישראל⁵ [ולכאורה הכוונה, שכיון שאין מזל לישראל, צריך להבין איך אפשר לומר דרך כוכב מיעקב, שכוכב הו"ע המזל⁶]. ואיתא הכל תלוי במזל אפילו ס"ת שבהיכל⁷. אך הענין הוא, כי בודאי כי מדריגת איין, שהיא חכמה, היא מזל לישראל, והוא מלשון⁸ יז"ל [כמ"ש⁹ ונוזלים מן לבנון], והוא טעמים, שהם כתרי אתוון, והוא יו"ד [שקאי על החכמה], וכשהיא על אתוון נקרא רביע"י בטעמים [שקאי על הכתר, כמבואר בכ"מ¹⁰ בענין טנת"א (טעמים נקודות תגין אותיות) שבתורה, שענין הטעמים הוא בכתר]. וזהו ומספר את רובע ישראל¹¹, ומספ"ר הוא לשון ספי"ר [ומאיר]¹², א"ת¹³, הוא אותיות מא' עד ת' [כ"ב אותיות התורה], וזהו ומספר את רובע ישראל, ומספ"ר א"ת, (א"ת) שהוא אותיות, מי הוא המספרם ומאירם, רובע, שהוא טעם רביעי. והכל נעשה ע"י ישראל וכו'. וזהו דרך כוכב מיעקב, כוכ"ב לשון מזל, [ו]פירוש [דרך כוכב מיעקב, דרך מלשון המשכה] כשהוא דורך למשוך, הכל הוא מיעקב, פי' מחמת ישראל ובשבילם. וזה שזכר יעקב ולא ישראל, הוא, בשביל שיש ביו"ד ג' קוצין, שהם ראש תוך סוף, העליון [קוצו של יו"ד] נקרא ישראל, לי ראש¹⁴, האמצעי [עצם היו"ד, שהוא בהמשכה] נקרא ישורון, לשון שורה¹⁵ שהוא לשון המשכה,

(שער טנת"א) פ"ה. שער ו (שער העקודים) פ"ב.

11 פרשתנו כג, י.

12 ראה פרדס שער ח (שער מהות

והנהגה) פ"ב.

13 ראה זח"א טו, ב. כט, ב.

14 שער הפסוקים להאריז"ל וישלח לב,

כט. ספר הליקוטים להאריז"ל ויחי מז, כח.

שם מח, ב. פרי עץ חיים שער הלולב פ"א.

לקו"ת שלח מח, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ טו,

ב (בשם הזהר).

15 ראה זח"א קעז, ב. אוה"ת במדבר ע'

לו.

1 פרשתנו כד, יז.

2 אוה"ת פרשתנו ע' א"ב.

3 נסתלק י"ט כסלו תקל"ג.

4 סימן קמז.

5 שבת קנו, א.

6 ראה פרש"י עה"פ.

7 זהר ח"ג קלד, א.

8 פרשתנו שם, ז.

9 שה"ש ד, טו. וראה לקו"ת האזינו עא,

ד.

10 ראה תקו"ז תס"ט (קה, רע"א). פרדס

שער כט (שער הטעמים) פ"ה. עץ חיים שער ה

והתחתון נק' יעקב, עקב י'. והנה כל דבר שנמשך צ"ל בסוד מטי ולא מטי¹⁶, שאם הי' מטי לא הי' יכול המקבל לקבל, לכן צריך להיות לא מטי, כנשר החופף וכו', נוגע ואינו נוגע¹⁷, וצריך להיות הסתלקות במדרגה עליונה, [ולהמשיך] רק מעט מזעיר כפי כח המקבל. על כן, כאן, אצל דרך, שהוא לשון המשכה, זכר מיעק"ב, לשון עק"ב, רק כפי כח המקבלים. [וממשיך בכתוב] וקם שבט [מישראל, שבט] הוא לשון מושל, הוא הצדיק מושל ביראת אלקים¹⁸, [וגם] זה יהי' מישראל, פי' מחמתם כו' (עכ"ל האו"ת).

ומוסיף הצ"צ ומציין²¹ גם לקדושת לוי¹⁹ (להרה"צ ר' לוי יצחק מבארדיטשוב), שמבאר הכתוב דרך כוכב מיעקב וגו', שכוכב הוא כ"ו כ"ב²⁰, כ"ו הוא הגימטריא דשם הוי', וכ"ב הוא מספר האותיות, והיינו, שע"י הכ"ב אותיות עושים ישראל רשימה כביכול בהבורא ב"ה (כ"ו) להשפיע עליהם כרצונם כו'.

(ב) **והנה** ענין זה בא בהמשך למשנת²¹ בפירוש הכתוב¹¹ מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל, בביאור החילוק בין יעקב לישראל כו'. ויש להוסיף בזה ע"פ המבואר באור התורה על ספר שמות²² (שיצא לאור לאחרונה, לימי י"ב י"ג תמוז), על הפסוק²³ אלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב גו', שמבאר שם ההפרש בין ישראל ליעקב, שיעקב נקרא חצי פרצוף התחתון דז"א²⁴, מהחזה ולמטה, וישראל נקרא מחצית העליון דז"א²⁵, מהחזה ולמעלה²⁶. ומביא שם²⁷, שעד החזה נקרא עץ החיים, ומהחזה ולמטה נקרא עץ הדעת טוב ורע. ועפ"ז ניתוסף ביאור במשנת²⁸ שעבודתו של יעקב היא באופן של מרמה, שהצורך בהרמה הוא לפי שחטא עה"ד הי' ע"י ערמה, כמ"ש²⁹ והנחש הי' ערום, ולכן צ"ל התיקון גם ע"י ענין המרמה — שכל זה שייך רק במדרגת יעקב³⁰, מהחזה ולמטה, שנקרא עה"ד טו"ר, ששם נוגע ושייך ענין החטא

-
16	ראה זח"א טז, ב.
17	ראה תוספתא חגיגה פ"ב, ב.
18	שמואל-ב כג, ג.
19	פרשתנו עה"פ.
20	ראה גם זח"ג (רע"מ) רפא, ב.
21	ד"ה מי מנה די"ב תמוז.
22	ח"ו בתחילתו (ע' ב'תעא).
23	שמות א, א.
24	מאורי אור אות י סעיף ל.
25	שם סעיף מג.
26	ראה גם המשך תער"ב ח"א פקל"ד.
27	מ"בביאור מאמר הזהר ר"פ אלה תולדות נח דתקס"ג" (מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע' ד ואילך. אוה"ת נח ח"ג תקצו, ב ואילך).
28	ד"ה מי מנה הנ"ל ס"ג.
29	בראשית ג, א. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שם ע' א'תקנג ואילך. סה"מ עת"ר שם.
30	ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי פרשתנו ע' א'תקיא.

(שנעשה ע"י ערמומית הנחש, ולכן צ"ל התיקון ע"י ענין המרמה), משא"כ במדריגת ישראל, מהחזה ולמעלה, שנקרא עץ החיים, ששם לא נגע ענין החטא, וכמ"ש³¹ לא ראה עמל בישראל.

ולהעיר שבאוה"ת הנ"ל מבואר החילוק בין יעקב לישראל באופן נעלה יותר מהמבואר בשאר המקומות, כי, בדרך כלל מבואר³² שיעקב וישראל שניהם בז"א, אלא שישראל הוא חצי העליון דז"א, דהיינו חג"ת, ויעקב הוא חצי התחתון דז"א, דהיינו נה"י. אבל באוה"ת הנ"ל מבואר החילוק ביניהם כפי שהם (לא בז"א עצמו, אלא) בשכל שבמדות, שיעקב הו"ע המוחין של המדות המתגלים מהחזה ולמטה, וישראל הוא כפי שהמדות כלולים בעצם השכל.

ומוסיף שם, שיש עוד בחי' ישראל סבא שלמעלה גם מבחי' ישראל סתם, כי ישראל סתם הו"ע המדות כשכלולים בשכל, אבל ישראל סבא זהו בחי' השכל עצמו. וכן מבאר שם³³ שיש עוד בחי' יעקב (לבד חצי פרצוף התחתון דז"א), כפי שהוא חוץ למחיצת ז"א (כמבואר בתו"א³⁴ בדרושי ויצא על הפסוק³⁵ ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ונקודת הענין, שבחי' יעקב הוא הממשיך בבי"ע, שזהו חוץ לז"א דאצילות, ובאצילות גופא ה"ז בחי' מלכות דאצילות כו').

ג) והנה נת"ל³⁶ שכללות החילוק בין יעקב לישראל בעבודה הוא החילוק בין מצוות (יעקב) לתורה (ישראל). ועז"נ מי מנה עפר יעקב, כפירוש רש"י דקאי על המצוות שהם מקיימין בעפר. והענין בזה, דלכאורה אינו מובן, למה מזכיר מצוות אלו דוקא. ואף שבפשטות הכוונה בזה היא אפילו מצוות שבעפר, וכ"ש מצוות שבחי צומח, וכן מצוות שבמוח ולב, ה"ז עדיין דוחק, שהרי סוכ"ס המצוות שבחי הרי הם ענינים נעלים יותר, ולמה אינו מזכיר אותם כלל. אך הענין הוא, שעפר קאי על כללות המצוות שנקראים בשם עפר, כיון שהם תלויים בדברים גשמיים, שהרי³⁷ כל המצוות הם בדברים גשמיים, ועד שאפילו המצוות שבחובת הלכות צ"ל באופן שפועל על דופק הלב הגשמי, שכאשר אדם ממשש בלבו ה"ה מרגיש שהדופק הוא חזק יותר, מצד האהבה או היראה שבלבו, וכן בשכל שבראש, שפועל שיתוספו חריצים

(34) כא, א ואילך.

(35) ויצא כח, י.

(36) ד"ה מי מנה הנ"ל ס"ד, וש"נ.

(31) פרשתנו כג, כא.

(32) ראה ביאוה"ז להצ"צ ח"ב תשכב

ואילך.

(33) ע' בתעד.

בהמוח הגשמי³⁸. ומ"ש ומספר את רובע ישראל, שרובע הוא מלשון רביעה³⁹, שקאי על ירידת גשמים, הרי זה ענין התורה, אין מים אלא תורה⁴⁰, שעז"נ⁴¹ הלוא כה דברי כאש, שאפילו כשלומד ע"י שפתיים כשהם באופן של היפך הטהרה, הנה גם אז הלימוד הוא באופן של דברי.

ד) **והנה** כל הענינים שבתורה ה"ה באופן של התכללות, ובפרט כאן, שבעבודת האדם צ"ל הן קיום המצוות (עפר יעקב) והן לימוד התורה (מים, רובע ישראל). וכמו שיש אצל כל אחד מישראל ב' אופני העבודה דיעקב וישראל כפי שהם בענין הזמן, שיעקב מורה על העבודה בימי החול⁴², שבהם יש מצות עשה לעשות מלאכה, כמ"ש⁴³ ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, וישראל מורה על העבודה דשבת⁴², שאסור במלאכה כו'. ומזה מובן, שגם ביצירת ובריאת האדם עצמו צ"ל התכללות ב' הענינים דעפר ומים. והענין בזה, דהנה, בריאת האדם היתה עפר מן האדמה⁴⁴, ואיתא במדרש⁴⁵ ד' שמות נקראו לארץ כנגד ד' תקופותי', אדמה, כנגד תקופת תשרי שהארץ עשוי' בולין בולין (חתיכות) של אדמה, שזהו מצד חיבור המים (מי גשמים) בעפר⁴⁶, ועד שע"ש שנברא מן האדמה נקרא בשם אדם⁴⁷ (שהרי אדמה היינו אדם בתוספת ה"א, כיון שהאדם לוקח ממנה, וכמו אשה, כי מאיש לוקחה זאת⁴⁸), והו"ע התכללות העפר ומים בבריאת האדם עצמו. ומצד ענין ההתכללות דעפר ומים, נאמר מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל, היינו, שמ"ש מי מנה קאי גם על עפר יעקב וגם על רובע ישראל⁴⁹.

ה) **ויע"י** כללות העבודה בב' הבחי' דיעקב וישראל, זוכים לקיום היעוד דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל כפשוטו, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

43) יתרו כ, ט. וראה מכילתא הבא בדרשות ר' יהושע אבן שועיב פרשת וישב. לקו"ש חי"ז ע' 245 ואילך. וש"נ.
44) בראשית ב, ז.
45) ב"ר פי"ג, יב. וראה אוה"ת פרשתנו ע' התקלב.
46) פרש"י ומת"כ לב"ר שם.
47) שם פי"ז, ד.
48) בראשית שם, כג.
49) ראה ד"ה מי מנה הנ"ל בתחילתו.

37) ראה המשך תער"ב ח"א פקי"ד. סה"מ תרצ"א ע' סב. וש"נ.
38) ראה סה"מ תרצ"ז ע' 254. וש"נ.
39) ראה תענית ה, א. ו, א ואילך. יח, סע"ב ואילך. וראה אוה"ת פרשתנו ע' תתקא. ע' תתקלה. ועוד.
40) ראה ב"ק יז, א. ב"ר פמ"א, ט. פס"ט, ד. וראה אוה"ת שם.
41) ירמי' כג, כט. ברכות כב, א.
42) ראה לקו"ת פרשתנו עב, א ואילך. שם, ג ואילך.

הוספה

בי"ה, כו' ניסן תשי"ח
ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ וכו' מוה' ... שי

שלום וברכה!

במענה לשאלותי בתאור הרהורי לבו במכתבו מאז, בו תיאר ההתועדות
שערך במחננו הטי':

(א) במה שמאריך בתאור החסרונות שלו וכי' – הנה ידוע הוראת רבותינו
נשיאינו ובפרט של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שכשם שצריך לדעת חסרונות עצמו,
צריך לדעת מעלות עצמו, וכשם שאין צריך למעט בחסרונות עצמו כך אין צריך
להגזים בהם.

(ב) בכלל תיאורים והרהורים כהנ"ל, מניחים מקום לספק, מאיזה חלל
הלב באים הם, והבחינה בזה הוא ע"פ התוצאות מזה בהנוגע לעבודה בפועל,
וראה היום יום כג' סיון.

(ג) במ"ש, עס ווילט זיך שיצליח, – כנראה זהו המשך מהרהורי לב
האמורים, ובאם יתבונן בהמצב במחננו הטי' שהי' לפני שנים בהנוגע להתועדות
וכי' וישווה זה עם המצב עתה, בטח גם הוא יראה שהיתה בזה הצלחה למעלה
מן הטבע, אף שאמת שאין הענינים במילואם אבל הי"ז נותן תקוה כיון שהולכים
בכיוון הראוי ורק כל התחלות קשות.

(ד) במה ששאלוהו בהמדובר בשרש הנשמות ועניניהם, שזהו מפנימית
המקיף, ולפעמים שזהו מהעצמות.

שתי תשובות בדבר:

(א) פנימית המקיף הוא הכלי להעצמות, כמובן אין בזה
המושג כלי כמו בהענין דאורות וכלים, שהרי אין העצמות בגדר

הוראת רבותינו נשיאינו .. שכשם שצריך לדעת כו': ראה סה"ש תרפ"ז ע' 114. "היום יום"
כו חשוך. ועוד. וראה גם אג"ק ח"ו אגרת א'תשעה (ס"ג). ח"ז אגרת וריט. ח"ח אגרת
ו'תתלה. ו'תתקנח, ובהנסמן בהערות שם. ח"כ אגרת ז'תנט, ובהנסמן בהערות שם. ח"ח אגרת
י'תתקיא, ובהנסמן בהערות שם.
כל התחלות קשות: מכילתא ופרש"י יתרו יט, ה.

אור והמשכה, והכוונה היא ע"ד המבואר, שהכלי דביקות שלה בלתי ניכרת והאור ניכר, ועד"ז בחיצוני או פנימית המקיף.

(ב) כשמדובר בגילויים, שואלים למקום נשמות ישראל שם, הרי בא המענה, פנימית המקיף, משא"כ סדר השתלשלות בחיצוניותו; כשמדברים בעצמות, הרי אז המענה, עצמות, משא"כ סדר השתל' הוא משמו הכלול בעצמותו.

(ה) מהו החילוק בין קבלת העכו"ם מהמקיף וקבלת ישראל. – בכלל ההסברה שכותב נכונה היא, ויש לבאר החילוק ע"פ מ"ש בסידור ד"ה עבדים היינו, המשל שבתחלת מאמר זה.

(ו) במ"ש בהנוגע לתוכן פרק ל"ב בתניא. – יעוין בזה מצות אהבת ישראל בספר דרך מצותיך, דרוש החלצו שבלקו"ת, ובהספרים שמצוינים בהערות לתניא מכ"ק אדמו"ר הצ"צ, ונדפסו בספר קיצורים והערות לתניא.

(ז) בהערותו בקונטרס ח"י אלול, פסקא ד"ה ברור הדבר, – נכון שחילוף שורות ישנו שם וצ"ל כפי שכותב, לא מיבעי נשמות הצדיקים אלא גם נשמות המטוהרות וכו'.

(ח) במ"ש אודות ר' אלי בע"ש – כמה בעל שם מובאים מתקופה ההיא.

(ט) בשאלתו בברוך שאמר, ובשירי דוד עבדך, – עיין בסידור עם חסידות ד"ה ובשירי, דקאי אדלעיל מני' וסיום דברי האמור, ומאמר נהלך הוא מאמר בפ"ע וכו', ונקוד ב' נקודות להפסיק בין זה האמור לנהלך שהוא התחלת ענין אחר.

(י) במ"ש, דאָס איז אַלץ וועגען יענעם וכו' – יעוין במבוא לקונטרס ומעין עמוד כ"ב, שלא יש עתה סדר והדרגה באופני הבירורים והתקונים וכו', וביחוד

ע"ד המבואר, שהכלי דביקות שלה בלתי ניכרת והאור ניכר: ראה סה"מ תש"ד ע' 35 ואילך. בסידור ד"ה עבדים היינו: רצג, ג ואילך.

מצות אהבת ישראל בספר דרך מצותיך: כח, א ואילך. דרוש החלצו שבלקו"ת: ס"פ מטות (פה), סע"ד ואילך.

ובהספרים שמצוינים .. בספר קיצורים והערות לתניא: ע' לו ואילך.

בקונטרס ח"י אלול, פסקא ד"ה ברור הדבר: סה"ש תש"ג ע' 186. ושם: "ברור הדבר אשר כעת ... מכריזין ברקיע על אדות חגיגת חג יום הולדת מורנו הבעש"ט ... כי כל הנשמות, לא מיבעי נשמות הצדיקים שקבלו את ענשם – זוכים להשתתף בחגיגה ... אלא גם נשמות המטוהרות".

בסידור עם חסידות ד"ה ובשירי: מג, א. ושם: "פי' זה המאמר ובשירי דוד עבדך קאי אדלעיל מיני', וסיום דברי המאמר הוא, ומאמר נהלך הוא מאמ' בפ"ע כמ"ש בסידור הכוונות (ולכך גם בסידור הנדפס הרי נקוד ב' נקודות להפסיק בין זה המאמר לנהלך שהוא התחלת ענין אחר)".

הרי אין העולם מחויב לסבול ממה שעדיין הוא או פלוני לא הגיע לשלימות, והרי השגחה העליונה העמידתו לפלוני במקום פלוני בשביל להאיר בנר מצוה תורה אור ומאור שבתורה זוהי פנימית התורה. ואדרבה זכות הרבים מסייעתו להצלחת השתדלות עם עצמו, כמובא בדרז"ל גודל הזכות בזה, והרי ידוע שמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה, וצדקה – ופשיטא צדקה רוחנית בכלל זה, ממשיכה מלמעלה צדקה להנותן צדקה למטה להמצטרך לו,

ואשרי חלקו וחלק זוגתו תחיי שנותנים להם האפשרית לקרב לב בני ובנות ישראל לאבינו שבשמים שכל אחד ואחת מהם חביב לפני המקום, כפתגם הבעש"ט, יותר באין ערוך מאהבת בן יחיד הנולד להורים בזקנה מופלגה. בברכה לעבודת השי"ת בשמחה ובטוב לבב ולבשו"ט בכל האמור.

ב

ב"ה. כא' שבט תשט"ו
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר ... שי' הלוי

שלום וברכה!

מאשרים בזה קבלת הפ"נ שלו בעד ארבעה אנשים, ולפלא שאודות אחד כותב הרב **אברם** בן חנה האנעלע. ואינני יודע אם זהו פליטת הקולמוס וכי' ובטח יודיע. מהנכון אשר מכאן ולהבא הרי פ"נ ראוי להכתב על פתקא מיוחדת לכל איש ואיש כשהם ממשפחות וענינים נפרדים, ואפילו בלא"ה.

בטח כשיהי' לו בשו"ט בהנ"ל לא ימנע מלהודיע בהקדם. ות"ח מראש.

בכבוד וברכה

א. קווינט

בנר מצוה תורה אור: משלי ו, כג.

שמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה: סנהדרין ז, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

אלא שכמה פעמים ככה: ראה פרש"י תשא לד, ז (מתוספתא סוטה פ"ד ה"א). ועוד. כפתגם הבעש"ט, יותר באין ערוך מאהבת בן יחיד כו': ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סקס"ז. וש"נ. וראה גם אג"ק ח"ד אגרת תתקנה. ח"ט אגרת ב'תתקמו. חט"ו אגרת ה'שלב, ובהנמסן בהערות שם. ח"י"ז אגרת ו'תפה. ו'תפו. חכ"ה אגרת ט'שצ, ובהנמסן בהערות שם.

ב

נדפסה בתשורה (סטאון, תשט"א).

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

התמים מענדל שיחי
לרגל הכנסו לעול המצוות
כ"ה סיון, ה'תשע"ג
ולזכות אחיו ואחיותיו שיחיו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' אהרן וזוגתו מרת רבקה שיחיו סלונים

ולזכות זקניהם

הרה"ת הרב ר' זאב דב וזוגתו הרבנית מרת גיטל לאה שיחיו סלונים

הרה"ת ר' מנחם נחום וזוגתו מרת אסתר שיחיו שטרנברג